

Warszawa, 28 czerwca 2021 r.

Podsekretarz Stanu

DSRiN-II.0510.118.2021

Pani

Edyta Odyjas

Przewodnicząca Komisji

Międzyzakładowej Organizacji Związkowej

NSZZ Solidarność Pracowników

Sądownictwa i Prokuratury

Szanowna Pani Przewodnicząca,

w odpowiedzi na pismo z dnia 6 maja 2021 r., znak Nr-1/06/05/21, dotyczące kwestii odpowiedzialności cywilnej i karnej specjalistów wchodzących w skład opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów przy sądach okręgowych, za sporządzone w ramach ich pracy zawodowej opinii oraz przysługującej im ochrony prawnej w tym zakresie, uprzejmie informuję.

Co do zasady, za skutki wydania niezgodnego z prawem orzeczenia sądowego na podstawie opinii opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów odpowiada Skarb Państwa reprezentowany przez prezesa danego sądu okręgowego. Specjalista opiniodawczego zespołu specjalistów sądowych jako pracownik sądu okręgowego (Skarbu Państwa), choć w wydawaniu opinii jest niezależny (w zakresie wiedzy specjalistycznej), realizując swoje czynności podlega kierownictwu organu procesowego, a ten stosunek podległości ogranicza jego rolę do stosowania się do wskazówek i zaleceń sądu. W konsekwencji, za ewentualne skutki błędów specjalisty odpowiedzialność, na zasadzie art. 430 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1740) - dalej „k.c.”, może co najwyżej ponosić Skarb Państwa, przy czym wykazanie winy sądu, którego rola ograniczała się przecież do uznania lub nie przydatności ekspertyzy zawierającej wiadomości specjalne, pozostawałoby wysoce utrudnione.

Reasumując, z cytowanego przepisu wynika, że co do zasady odpowiedzialność za czynności podejmowane przez biegłego ciąży na Skarbie Państwa.

Teoretycznie można oczywiście pozwać specjalistę, który sporządza opinię jako pracownika opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów - tak, jak każdą osobę fizyczną i prawną mającą jurysdykcję krajową przed sądami powszechnymi Rzeczypospolitej Polskiej. Wniesienie powództwa, na zasadach odpowiedzialności biegłego sądowego, który jednak swoje czynności wykonuje samodzielnie, może dotyczyć osoby, która wydała opinię nierzetelną. O ile samo wniesienie powództwa jest dosyć prostą czynnością procesową, to czymś nader utrudnionym wydaje się udowodnienie przesłanek odpowiedzialności cywilnej członka zespołu opiniodawczego zespołu specjalistów sądowych.

Odpowiedzialność odszkodowawcza mogłaby kształtować się na zasadzie winy własnej specjalisty na podstawie art. 415 k.c., gdzie konieczne byłoby udowodnienie specjalistę winy, tj. że opinia była nierzetelna, czyli zawierająca ewidentne błędy w sztuce zawodowej, szkody majątkowej powoda w konkretnej wysokości i adekwatnego (nie przypadkowego) związku przyczynowego między nierzetelną opinią a poniesioną szkodą.

Teoretyczna odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 24 k.c. w zw. art. 448 k.c., mogłaby dotyczyć wydania opinii zawierającej wyrażenia powszechnie uważane za obraźliwe i sprzeczne ze stanem faktycznym oraz zostać przez specjalistę opublikowana nieograniczonej grupie odbiorców (np. Internet).

Należy mieć również na uwadze, że za opinię nierzetelną nie można uznać opinii o niskiej wartości specjalistycznej lub niepełnej, ale jedynie opinię zawierającą stwierdzenia faktów ewidentnie niezgodnych z rzeczywistością lub wnioski sprzeczne z podstawowymi zasadami wiedzy w danej dziedzinie (specjalizacji), logiki i doświadczenia życiowego, których ponadto nie mieli realnych możliwości weryfikować sąd ani strony.

Za tylko iluzoryczną możliwością odpowiedzialności cywilnej członka opiniodawczego zespołu sądowych specjalistów przemawia charakter i istota opinii wydawanych przez ten zespół. Specjalista nie ustala faktów, on je tylko wskazuje jako zawarte w materiale dowodowym (aktach i badaniu uczestników), natomiast jego zadanie polega na wydaniu ocen. W tym kontekście konkretną treść oceny niezwykle trudno uznać za nierzetelną, ponieważ z definicji podlega ona wartościowaniu. Zakwestionowanie opinii

jako nierzetelnej byłoby ułatwione, gdyby specjalista w jej treści podał fakty nieprawdziwe lub nieistniejące.

Zatem skuteczne pozwanie specjalisty może być wyjątkowo możliwe dopiero po wykazaniu (udowodnieniu), że:

- 1) zapadło niekorzystne dla uczestnika rozstrzygnięcie sprawy opiekuńczej;
- 2) główną przyczyną wydania niekorzystnego dla powoda rozstrzygnięcia będącego wynikiem ww. postępowania sądowego była treść opinii opiniodawczego zespołu specjalistów sądowych;
- 3) nie było żadnej możliwości zakwestionowania treści opinii w trakcie trwania postępowania;
- 4) opinia była niezgodna ze stanem faktycznym (zawiera nieprawdziwe fakty) lub nierzetelna (ewidentnie sprzeczna ze stanem wiedzy w dziedzinie specjalistycznej i sprzeczna z obowiązującymi przepisami i metodologią badań).

Do przypisania winy w postępowaniu cywilnym nie jest konieczne uprzednie ustalenie winy w sprawie karnej - sąd cywilny może ją ustalić samodzielnie, jednakże w postępowaniu cywilnym jest to bardziej utrudnione. Delikt (czyn zabroniony) wyraża się w naruszeniu wymogów stawianym specjalistom, tj. oczekiwania, że opinia zostanie sporządzona w sposób sumienny i bezstronny, a nadto w zgodzie z zasadami wiedzy i standardami obowiązującymi w danej dziedzinie.

Specjalista ponosi osobistą odpowiedzialność za opinie, które wydaje w postępowaniu, jednakże opinia specjalisty nigdy nie ma charakteru jego samodzielnej wypowiedzi. Zawsze jest to praca zespołowa. W prawie polskim nie istnieje bowiem zbiorowa odpowiedzialność cywilna ani karna osób fizycznych. Każdej osobie należy udowodnić jego własną winę. Powoduje to, że w opiniach zbiorowych ryzyko odpowiedzialności cywilnej czy karnej jest znikome.

W przypadku udowodnienia wszystkich ww. przesłanek zakres osobistej odpowiedzialności i wysokość indywidualnego odszkodowania wobec pracownika jest dodatkowo ograniczony - na podstawie art. 114 - 122 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks pracy* (t.j. Dz.U. z 2020, poz. 1320, ze zm.) - dalej „k.p.”.

W przedmiocie ewentualnej odpowiedzialności karnej wyżej wymienionych specjalistów należy zaznaczyć, że każdy może zawiadomić o przestępstwie na jego szkodę. Podstawą zawiadomienia może być, np. przestępstwo stypizowane w art. 233 § 4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1444, ze zm.), gdzie dobrem chronionym jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości. Nie może przecież budzić sprzeciwu odpowiedzialność karna urzędnika czy funkcjonariusza publicznego za fałszowanie dokumentów, na podstawie których treści wydano orzeczenie sądowe.

Jednakże, jak już wzmiankowano, w polskim prawodawstwie nie ma zbiorowej odpowiedzialności karnej osób fizycznych. Istnieje wyłącznie odpowiedzialność za własną winę w działaniu lub zaniechaniu, co najwyżej wspólnie lub w porozumieniu z innymi osobami. W celu popełnienia wspólnego przestępstwa co najmniej dwóch specjalistów musiałoby się umówić, choćby w dorozumiały sposób, że łącznie wydadzą nierzetelną opinię lub opierając ją na nieistniejących lub nieprawdziwych faktach.

Udowodnienie odpowiedzialności karnej wydaje się jeszcze bardziej utrudnione niż udowodnienie odpowiedzialności cywilnej, ponieważ nawet wina nieumyślna w karnoprawnym znaczeniu zawiera w sobie wyższy stopień lekkomyślności, powiązany z elementem psychologicznym. Odpowiedzialność karna w zdecydowanej większości opiera się na umyślności działania lub zaniechania sprawcy. Fałszywa opinia musiałaby zawierać celowe lub ewentualne powołanie się na ewidentnie nieprawdziwe fakty lub wnioski sprzeczne z podstawowymi zasadami danej specjalności, logiki i doświadczenia życiowego.

Dotychczas nie odnotowano prawomocnego pociągnięcia do odpowiedzialności cywilnej czy karnej pracownika opiniodawczego zespołu specjalistów sądowych jako członka zespołu wydającego opinię na zlecenie sądu.

W związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych przy wydawaniu opinii na zlecenie sądu opiekuńczego członkom opiniodawczego zespołu specjalistów sądowych przysługuje ochrona przewidziana w cytowanych wyżej przepisach Kodeksu pracy. Istnienie stosunku pracy niemalże wyłącza odpowiedzialność cywilną wobec uczestników postępowania.

Co prawda w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o *opiniodawczych zespołach specjalistów sądowych* (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 708) nie zostały zawarte szczegółowe regulacje z zakresu uprawnień specjalisty jako biegłego sądowego czy funkcjonariusza

publicznego i przysługującej mu ochrony przyznanej tym aktem. Jednakże na podstawie stosowanego przez analogię art. 157 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. *Prawo o ustroju sądów powszechnych* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2072), w związku z wykonywaniem czynności wynikających z postanowienia o zasięgnięciu opinii, specjalista korzysta z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych (np. w przypadku znieważenia lub naruszenia nietykalności cielesnej).

Ponadto, w przypadku wytoczenia powództwa lub wniesienia aktu oskarżenia, specjalista może na ogólnych zasadach wnioskować do pracodawcy (prezesa sądu okręgowego) o zapewnienie pomocy prawnej, wobec konieczności zapewnienia ochrony prawnej w postępowaniu toczącym się w związku z wykonywaniem obowiązków zawodowych.

Z poważaniem,

Katarzyna Frydrych

/podpisano elektronicznie/

Potwierdzam zgodność kopii z dokumentem elektronicznym:

Identyfikator dokumentu	2187769.4691679.3371410
Nazwa dokumentu	odpowiedzialność cywilna i karna ochrona prawna specjalisty OZSS Podsekretarz Stanu pismo zewnętrzne podpis elektroniczny.pdf
Tytuł dokumentu	odpowiedzialność cywilna i karna ochrona prawna specjalisty OZSS Podsekretarz Stanu pismo zewnętrzne podpis elektroniczny
Sygnatura dokumentu	DSRiN-II.0510.118.2021
Data dokumentu	2021-06-28 12:31:47
Skrót dokumentu	7C2A839F3EFAA2D1C5FCD489FDB3A01BD2A80 CCC
Wersja dokumentu	1.11
Data podpisu	2021-06-28
Podpisane przez	Katarzyna Maria Frydrych Podsekretarz Stanu
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego
	EZD 3.104.37.37.17035
Data wydruku:	2021-06-28 14:50:09
Autor wydruku:	Żołądek Paulina w zastępstwie za Sekretariat DSRiN-II.